

8. Екомережа як інноваційний інструмент впровадження елементів екологічно збалансованого розвитку / Я. І. Мовчан // Екологічний вісник. – 2007. – № 5 (45). – С. 10–12.

9. Шеляг-Сосонко Ю. Р., Дудкін О. В., Коржнев М. М., Аксьом О. С. Національна екологічна мережа як складова частина Пан-європейської екологічної мережі – К.: – 2005. – 63 с.

10. Человеческие качества: Пер с англ. / А. Печчеи – М.: Прогресс, 1985. – С. 71–72.

11. Природно-заповідна справа: Навчальний посібник. / С. Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.

12. Розбудова екомережі України / За ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонка. – К., 1999. – 127 с.

13. Формування регіональних схем екомережі (методичні рекомендації). / За ред. Ю. Р. Шеляга-Сосонко. – К: Фітосоціоцентр, 2004. – 71 с.

14. Концепция, методы и критерии создания экосети Украины / Ю.Р. Шеляг-Сосонко, М. Д. Гродзинский, В. Д. Романенко. – К.: Фитосоциоцентр, 2004. – 144 с.

15. Всеєвропейська екологічна мережа // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecnc.nl/doc/lynx>.

16. Природоохоронне законодавство України. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

17. Київський еколого-культурний центр. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.biospace.nw.ru; www.ecoethics.ru; www.elol.nw.ru/kekz.

Протягом останніх десятиріч благодійність активно розвивається за кількома напрямками, найбільш вагомими та поширеними з яких в країнах із розвиненим благодійним сегментом є:

- приватна благодійність,
- пошук нових інструментів та практик, зокрема, корпоративна та венчурна благодійність,
- соціальне підприємництво [1].

Посилення ролі місцевих громад у суспільному розвитку європейських країн спричинило неабиякий сплеск місцевої благодійності: мешканці багатьох громад активно долучилися до благодійності як інструменту, який допомагає ефективно розвивати саму громаду. Поширення діяльності різних інструментів місцевої філантропії набуває дедалі більшої популярності в Європі та США, де владні органи виявляють дієву зацікавленість у процвітанні благодійності як на глобальному, так і на місцевому рівні [2].

Сектор благодійності активно розвивається в Україні, хоча якість, обсяги та швидкість цього розвитку переважно залежать від багатьох загальних характеристик суспільно-економічного розвитку. Сучасні умови фінансової кризи обумовлюють особливий інтерес до проблематики, пов'язаної з розвитком місцевої благодійності у її взаємодії з місцевою владою, що підтверджує актуальність теми.

Благодійність як явище суспільного життя у його взаємодії з інституціями влади, релігійними установами та осередками громадянської активності активно досліджували сучасні європейські науковці, зокрема, Дж. Сміт, К. Боргманн, А. Шелтер, В. Тен, П. Волкенхорст, Б. Бриз, А. Я. Гуревич, Р. Д. Макчесни, Т. Ю. Сидоріна, Т. Б. Сміт та ін. В Росії теоретичне обґрунтування інституалізації благодійної діяльності міститься в роботах Е. М. Андронові, Р. Г. Агресяна, І. М. Моделя, Б. С. Модель, В. Н. Якимця. Соціокультурні аспекти благодійності як варіанта соціальної відповідальності бізнесу розглянуті І. В. Антоновичем, Н. Н. Карбом, Е. А. Фоминим, Е. З. Чикадзе. Феномен меценатства як одного з видів благодійної діяльності досліджується в роботах Н. Г. Новолодської, В. І. Прохорова, А. І. Свердлові, Н. В. Астахова та ін. Технологіям соціального інвестування присвячені роботи А. П. Шихвердієва, А. В. Серякова, А. А. Андреева. Механізми страхування відповідальності досліджені в роботах А. І. Худякова, І. В. Безпрізвищної, Ю. В. Гризенкової.

Важливе значення для дослідження благодійності мають наукові розробки загальних проблем взаємодії органів влади з організаціями некомерційного спрямування. У працях таких сучасних вітчизняних науковців, як Е. А. Афонін, В. Д. Бакуменко, М. М. Білінська, М. В. Гаман, Н. Т. Гончарук, А. М. Колодій, С. Г. Конончук, О. Л. Копиленко, М. М. Логунова, Т. В. Мотренко, Н. Р. Нижник, В. М. Олуйко, Л. А. Пашко, О. В. Петришин, В. М. Рижих, В. В. Цветков, В. Ф. Цвих, В. К. Черняк, В. О. Шамрай, Ю. В. Якименко, О. П. Якубовський, певна увага приділяється і благодійництву як органічній частині громадянського суспільства.

Для дослідження проблем благодійності у взаємодії з органами державного управління характерна полідисциплінарність. Результати філософських, юридичних, історичних, політологічних та соціологічних наукових пошуків активно використовуються в дослідженнях з державного управління. Проблемам взаємодії структур громадянського суспільства з державою присвячені дисертаційні дослідження в галузі політичних наук та державного управління, зокрема В. Д. Новохацького,

УДК 352.07:328.18(477.81)

Сергій Євтушок

РОЗВИТОК ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З БЛАГОДІЙНИМИ СТРУКТУРАМИ (НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті проаналізовано результати опитування, проведеного автором серед населення Рівненської області «Благодійність у громадському житті Рівненщини: стан, проблеми та перспективи розвитку». Визначено актуальні тенденції взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування з благодійними структурами, умови та перспективи подальшого розвитку такої взаємодії на місцевому рівні.

Ключові слова: благодійність, державне управління, місцеве самоврядування, взаємодія органів місцевої влади та благодійних структур.

Невід'ємною складовою суспільного сектору багатьох розвинених країн світу є благодійність, яка носить системний характер. Міжнародні стандарти благодійності, вироблені на базі досвіду США, європейських та деяких азійських країн, поширюються в світі, сприяють розробці та втіленню новітніх технологій та інструментів реалізації благодійних ініціатив.

© Євтушок С.М., 2012.

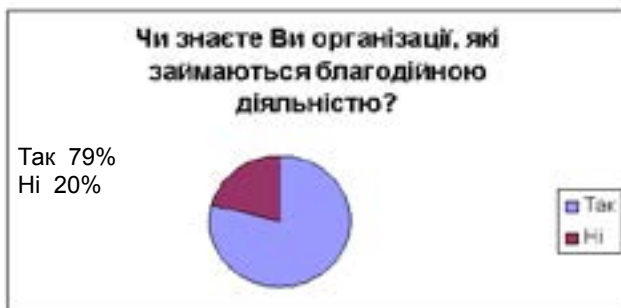
В. В. Д'яченка, Л. М. Усаченко [3] та ін. Важливу роль у дослідженні проблеми відіграють соціологічні дослідження. Так, загальна картина розвитку громадянського суспільства в Україні в динаміці останніх років, тобто основні (базові) показники розвитку громадянського суспільства в Україні, представлена у Матеріалах Круглого столу «Громадянське суспільство України в цифрах», проведеного в Києві 28 січня 2011 р. [2].

Мета статті – визначити актуальні тенденції взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування з благодійними структурами на прикладі Рівненської області.

Опитування, проведене автором упродовж березня–квітня 2011 р., мало на меті з'ясувати, як громадська думка населення Рівненської області оцінює стан, призначення, результативність, перспективи розвитку благодійних структур та їх взаємовідносини з органами державного управління. Було проведено 16 структурованих фокус груп, по 8–10 осіб в групі, на тему «Благодійність у громадському житті Рівненщини: стан, проблеми та перспективи розвитку». Під час проведення фокус-груп кожен з учасників мав перед собою Анкету із запитаннями опитування, де міг зазначити свій варіант відповіді під час дискусії. Респонденти добиралися методикою «снігової кулі».

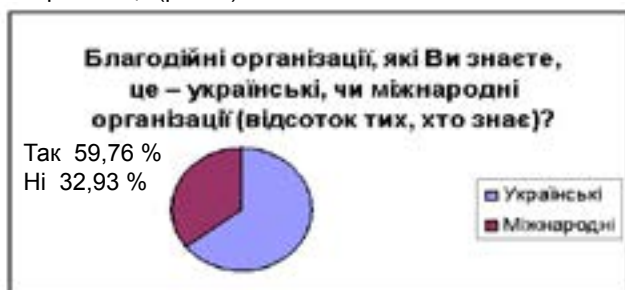
Дане дослідження розглядало означену тему якісними методами з елементами кількісних досліджень, що сприяє порівнянню зібраних даних з результатами досліджень, проведених раніше кількісним методом.

Рівень знання про благодійні організації серед населення Рівненської області є досить високим (рис. 1): серед опитаних 79,27 % відповіли «так» на питання, чи знають вони про організації, які займаються благодійною діяльністю в області та в цілому по Україні.

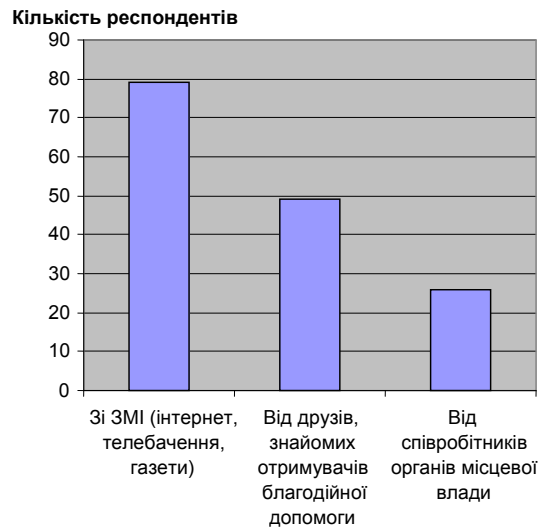
Такий досить високий показник характерний для мешканців західного регіону, зокрема, порівняно з даними опитування, проведеного по Україні Київським Міжнародним Інститутом Соціології (КМІС) у 2007 р., яке показало у західних регіонах 36 % позитивних відповідей на аналогічне запитання, у той час, як у інших регіонах тих, хто відповів «так», було тільки 23 %–24 %.

Благодійні організації, які знають громадяни області, – це здебільшого українські, меншою мірою – міжнародні організації (рис. 2).

Основним джерелом знання про благодійні організації були названі телебачення / радіо, дещо рідше називалися друковані видання (газети, журнали) та особистий досвід (рис. 3).

Звідки Ви про ці організації дізналися (відсоток тих, хто знає)?

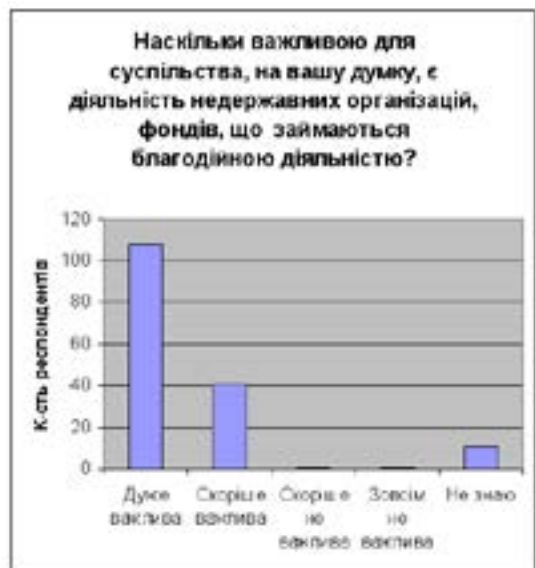
ЗМІ (інтернет, телебачення, газети) 48,17 %

Від друзів, знайомих, отримувачів благодійної допомоги 29,88 %

Від співробітників органів місцевої влади 15,85 %

Рівень знання про благодійні організації є досить значним на рівні області, тоді як по Україні лише чверть опитаних знають дещо про благодійні організації. Здебільшого джерелом знання про благодійні організації виступає телебачення та радіо – що може пояснюватися більшою часткою інформаційного простору, охопленого цими джерелами інформації. Органи місцевої влади як джерело інформації про благодійні організації на обласному рівні представлені слабо – 15,85 %.

Щодо оцінки важливості недержавних організацій, фондів, що займаються благодійною діяльністю в Україні, то населення Рівненської області переважно оцінює діяльність недержавних благодійних організацій як важливу: 65,85 % – як дуже важливу, 25 % – як скоріше важливу, по 1 % – як скоріше неважливу та неважливу та 11 % – не визначились з відповіддю (рис. 4).

населення переважно не схильне надавати фондам великої ваги у вирішенні соціальних проблем в регіоні та на місцях та довіряти фондам у їх здатності доцільно реалізовувати благодійні кошти. Багато хто дійсно вважає, що фонди створюються для відмивання грошей та ухилення від податків. У думках громадян глибоко укорінені уявлення про те, що всі гроші зосереджені в столиці, отже немає жодної можливості одержати кошти, достатні для того, щоб на місцевому рівні вирішити ті або інші соціальні проблеми. Значна частина людей не вірить в те, що діяльність благодійних фондів може бути ефективною. Вони вважають, що тільки держава здатна розв'язати всі проблеми, а значить треба сподіватися тільки на державу або на самих себе, а не створювати неефективні організації.

Інтерв'ю з представниками регіонального середнього і малого бізнесу показали, що багато хто з них зацікавлений в створенні благодійної структури, яка б акумулювала ресурси, одержані від різних донорів з метою спрямування їх на реалізацію конкретних соціальних проектів. Вони згодні співробітничати з державою та благодійними фондами, які візьмуть на себе роботу щодо створення системи такого співробітництва, якщо буде забезпечена прозорість у розподілі та витрачання коштів та привернена увага ЗМІ до реалізованих проектів.

Разом з тим, можливості участі місцевого бізнесу в благодійності обмежуються, зокрема, поширеною практикою адресної допомоги, що характеризується учасниками опитування як найбільш ефективна та прозора та відсутністю досвіду та обмеженістю форм взаємодії з благодійними структурами. Підприємці, власники та керівники вважають доцільною підтримку благодійності з боку муніципалітетів і місцевих адміністрацій, але, на їхню думку, близькість представників влади негативно впливає на рівень довіри населення до благодійних фондів.

Позиція самих представників місцевих органів влади і самоврядування до благодійності виявилася суперечливою. Значна частина урядовців на місцях сприймають благодійні організації як структури, що дублюють функції держави щодо соціальної підтримки населення та претендують на розподіл коштів, які держава може розподіляти і без сторонньої допомоги. В благодійних та інших некомерційних структурах вони переважно вбачають конкурентів, а не рівноправних партнерів, які могли б надавати допомогу органам державного управління та місцевого самоврядування в створенні ефективної системи підтримки соціальних проектів.

Зацікавленість у створенні системи взаємодії благодійників та місцевої влади виявили ті учасники опитування, що вже мали досвід благодійної допомоги як благоотримувачі. Вони висловили надію, що держава зможе привертати кошти підприємництва у благодійні фонди, що візьмуть участь у реалізації соціальних проектів у тих сферах, для упорядкування яких у державних органах, мерії та соціальних служб ніколи не вистачає коштів, часу, людей, обладнання тощо. Водночас, представники місцевих органів влади, навіть доброзичливо налаштовані до благодійних та інших некомерційних структур, із сумнівом поставилися до перспективи систематичної співпраці благодійників, підприємців та влади, оскільки, на їхню думку, доцільніше створювати на місцевому або регіональному рівні єдиний координаційний центр на базі одного з департаментів місцевої адміністрації, який і даватиме раду благодійним коштам без залучення благодійних та інших некомерційних структур. При цьому представники місцевих органів влади і

самоврядування усвідомлюють, що пасивність, небажання та відсторонення пересічних громадян від участі у вирішенні соціальних проблем – це неконструктивна, безперспективна позиція, що послаблює місцеву громаду та суспільство в цілому.

Аналіз бесід у фокус-групах показує, що найближчими роками створювати і розвивати благодійні фонди для місцевих співтовариств буде дуже складно. Щоб подолати індиферентність, скепсис або навіть протидію населення, а також представників влади і підприємництва, місцеві фонди повинні поєднувати в своїй діяльності два підходи: проектний принцип в залученні та розподілі коштів, який припускає фінансування проектів, швидкий позитивний ефект від яких очевидний, і систематичну роботу щодо підтримки регіональних благодійних та інших некомерційних структур, зокрема новостворених, і стимулювання соціальної активності населення регіону.

Підтримка невеликих короткотермінових проектів дозволяє сформувати у партнерів благодійних фондів і у громадськості уявлення про ефективність роботи благодійних структур і про критерії оцінки ефективності проектів. Крім того, така політика дає засобам масової інформації стимули і приводи для висвітлення спільної діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування з благодійниками та підприємництвом, інформування населення про реалізовані соціальні проекти. Бажано, щоб така діяльність не обмежувалася підтримкою одного або декількох тематичних напрямів. Принципом відбору напрямків повинна бути очікувана ефективність, тож слід підтримувати ті проекти, які можуть дати відчутні результати.

Література.

1. Павлов Р. И. Институты социальной ответственности бизнеса и проблемы корпоративного управления в России: Научно-методическая разработка / Р. Н. Павлов. – М.: ИГЖ госслужбы, 2003. – 64 с.
2. Практика благодійної діяльності бізнес-компаній в Україні: сучасний досвід (звіт за результатами дослідження) / А. Гулевська-Черниш, Д. Непочатова, Л. Паливода, С. Шендеровський; за заг. ред. А. Гулевської-Черниш. – К.: Салютіс, 2010. – 60 с.
3. Усаченко Л. М. Теоретико-методологічні засади розвитку взаємовідносин органів державної влади з неурядовими організаціями // Автореф. дис. д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01 – ХРІДУ НАДУ при Президентові України – 2009. – 40 с.

УДК 37.014.5

Олександра Коцовська

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Висвітлено підходи до визначення поняття «освітні послуги», запропоновано авторське визначення «освітні послуги», проаналізовано чинні законодавчі

© Коцовская А.С., 2012.